

Połajewo_5
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	Czarnkowsko-Trzcianecki	
Gmina	Połajewo	PO
Miejscowość	Połajewo	PO_PO

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	21.10.2012	Miejsce wykonania	Połajewo
Czas trwania	00:54:13	Forma i wielkość	Plik audio: 17,3 MB
Przeprowadzający	K.R., M.S.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PO_PO_010	K	82 lata		Jedna ze starszych mieszkanek Połajewa. Silnie związana z kościołem w Połajewie.

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	<p>Informatorka dowiedziała się o pochodzeniu nazwy Połajewo z książki Bogdana Garsteckiego, ale nie pamięta i nie jest w stanie opowiedzieć.</p> <p>Nazwa miejscowości się nie zmieniała.</p> <p>Kiedyś (prawdopodobnie na długo przed wojną) Krosin, Krosinek, Boruszyn i Połajewo to była jedna miejscowość – podlegająca jednemu właścicielowi ziemskiemu (informatorka wskazuje, że jest to w książce Garsteckiego)</p>
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>LISIA GÓRA – część Połajewa (w kierunku Ryczywołu)</p> <p>„Takie huby.”</p> <p>NA GÓRACH – „Tak starzy do dzisiaj mówią (tam kiedyś stał wiatrak).”</p> <p>HUBY – „Takie wybudowania poza wsią.”</p> <p>NA WINIARACH</p> <p>[coraz częściej się mówi ulicami, nadali nazwy niedawno]</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Trzy stawy: „Pierwszy, drugi, trzeci.”
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	„Grota.” (wielka lipa na terenie kościoła, w której wydrążona jest dziupla, w której ustawione są dwie rzeźby figuralne, przedstawiające Matki Boskie)
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	„Na Krosinek się mówiło KASZUBY.” [bo przesiedleni z Kaszub]
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	<p>[Informatorka wskazała, że kiedyś kojarzono Połajewo z ciotami nawet w Poznaniu]</p> <p>„Boże! To nawet w Poznaniu wiedzą!”</p>
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	<p>„Czarownice u nas były. Jak się urodziłam to te czarownice były, to mówią, że cioty połajewskie! I że są do dziś, ale ja jeszcze nie widziałam żadnej! (...) Jak kiedyś kupowałam bilet do Połajewa jak wracałam z Poznania, to sprzedawca mówi: <i>Tam gdzie są te cioty połajewskie?</i>”</p>

		[Zdaniem informatorki teraz już raczej się tak nie mówi, m.in. ksiądz się sprzeciwia zabobonom]
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	„U nas się nic nie robi.”
2	św. Marcina/11 listopada	„Też nie.”
3	Adwent	„To jest spokój we wiosce.”
4	św. Mikołaja (Mikołajki)	[dzieciom się robi prezenty] „No musiałam! I szukały!”
5	Wigilia	„[Potrawy] postne: ryby, śledzie, pierogi – uszka, barszczyk. (...) Gwiazdor, nie Mikołaj. (...) Chodzi się, no chodzi o 24:00, ja już nie chodzę kilka lat.”
6	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Brak informacji.
7	Sylwester/Nowy Rok	Brak informacji.
8	Trzech Króli	Brak informacji.
9	Kolędniczy	„Kiedyś był, ale teraz już wszystko... poprzebierani byli, za Diabła, za Anioła, za Śmierć, takie takie. No dzieci, młodzież. G. się tym zajmowali, tego G. B. ojciec.”
10	MB Gromniczej	„Z gromnica idzie się do kościoła, jest msza.”
11	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	„Kiedyś to było, zaraz po wojnie, ale to wszystko zeszło. W szkole były w karnawale zabawy, tańce. Jeśli była pod zaproszeniami zabawa to był poczęstunek.”
12	Topienie Marzanny	„Tylko w szkołach.”
13	Środa Popielcowa	„Popiół się wieszalo jak się zaczął wielki post, wtedy kto poszedł potaćzyć to wracał do domu i miał popiół miał wisieć na plecach, szpileczką czy tam agrafką przypięli. Teraz nie wiem może też robią. (...) Msza w kościele.”
14	Śródpoście	„Kiedyś moja mama to garnek od pieczenia mięsa smarowała popiołem! Taki był post! Teraz już nie przestrzegają, nie ma. Ksiądz mówi, że jest post – każdy robi jak uważa. (...) Nabiału

		[kiedyś się jadło].” [kiedyś pościło się w środę i piątek]
15	Niedziela Palmowa	„Robią, ale ja nie chodziłam z palmami do kościoła z tymi dużymi, wspólnymi. Z baziami się szło do kościoła i się chodzi do dziś, trochę kwiatka, trochę zielonego. A tak z wioski – to robią te duże palmy, piękną palmę zrobił Krosin! Wysoką! Nie wiem ile metrów ona miała. (...) No świeci się, stoją w kościele, a potem palmy to są palone i wtedy jest ten popiół na środę popielcową.”
16	Triduum Paschalne	WIELKI CZWARTEK „To jest ostatnia wieczerze co pan Jezus był, ta cała msza pełna, z komunią, bo w piątek już nie ma z komunią bo pana Jezusa już nie ma. (...) No teraz dyngusu nie ma, bo to jest Wielki Piątek. Tak, mama przychodziła, z różgą i pod kołdrą: <i>Dyngus, dyngus, po dyngusie</i> i <i>za Boże Rany</i> . (...) Tak, stoją, adorują. Młodzież, straż pożarna, matki różańcowe, czciciele serca jesusowego – tak po godzinie mają.”
17	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	ŚWIĘCONKA (robi to młodzież w sobotę) „Niektórzy bardzo dużo wkładają [śmiech]. Raczej symbolicznie powinno się, a nie że z koszami idą do kościoła! Kromeczka starczy! Masło się wkłada – baranka, jajko, sól, pieprz, trochę ciasta, o i wędlinkę, szynki, takie. (...) [Dzielenie się jajkiem przy śniadaniu w Wielkanoc] Na tyle ile osób się kroi to jajko. Koszyk jest postawiony na stole, to wszystko musi być zjedzone bo to poświęcone, a łupinki od jajka muszą być spalone, dekoracja od koszyczka, ta zieleń też. W piecu, to poświęcone to nie ma się nigdzie deptać i rozrzucić.”
18	Poniedziałek Wielkanocny	„Nie leją wody na wsi.” (podobno bardziej w dużym mieście)
19	Zielone Świątki	Brak informacji.
20	Boże Ciało	PROCESJA W POŁAJEWIE „Ołtarze są ustawione w rynku. [opis trasy nieco niezrozumiały] Ołtarze stroi rodzina, kto mieszka ten robi. Te ołtarze są zawsze w tym samym miejscu, tylko ksiądz każe by przynieść kwiatów. [gałązki z ołtarzy] Wstawiało się w pole żeby kapusta dobrze rosła. Teraz się tego nie robi, dlatego jest tyle mszyc i robactwa, bo nie noszą gałązek!”
21	św. Jana	„W Połajewie się nic nie robi.” (odpust w Ludomach)
22	MB Zielnej	„Idzie się z bukietami do kościoła. Kwiaty, zioła, zboże. To się zostawia w domu na honorowym miejscu, za obrazem, tak kiedyś było. Teraz... takie coś to gospodarze, zwykli ludzie tak nie szli.”

23	MB Siewnej	„Zboże się przynosi do kościoła w koszyczkach i ksiądz świeci. I biorą z powrotem, ale zrozumiały że jak gospodarz to zabierze to potem wysieje.”
24	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	„Groby się myje, się czyści, porządki robi. Kiedyś była msza na cmentarzu ,ale teraz ksiądz to zniósł. Jest w kościele a potem procesja na cmentarz. [wieńce] Kiedyś się samemu przygotowywało, a teraz się nie chce i się kupuje.”
25	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1	Narodziny i chrzest	[zdaniem Informatorki brak]
2	Ślub i wesele	„Nie wiem jak teraz, ja nie chodzę, u mnie już wesela poszły.”
3	Śmierć i pogrzeb	„Teraz nie wolno! [wystawiać w domu zwłok] Jest w chłodni, koło kościoła, tam są dwie kaplice – w jednej jest chłodnia (po prawej) w drugiej znajduje się ciało podczas mszy. Stamtąd ciało wyprowadzane jest na cmentarz. Ksiądz prowadzi [pochód na cmentarz].”
4	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		[Informatorka wie że na terenie Połajewa istnieje kapela dudziarska]
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Brak informacji.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		[rzemieślników było dużo, informatorka sama się do nich zaliczyła – krawiectwo lekkie]

IV. Przejawy religijności tradycyjnej

1	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	„Krzyż na środku wsi.” – inicjatywa Bogdana Garsteckiego. „Na Winiarach jest krzyż, jak do lasu się jedzie, w Jakubowie jest krzyż. Przy niektórych krzyżach odbywają się majowe – np. w Jakubowie.”
2	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3	Święte figury, obrazy, rzeźby	„Grota” – dwie figurki Maryjne w dziupli zrobionej w lipie [pomnik przyrody] – jeden z poprzednich proboszczy – ksiądz dziekan Nowaczyński wymyślił tę grotę. K. malował obraz, to było chyba... obraz ofiarował za księdza Nowaczyńskiego.”
4	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5	Lokalne tradycje pielgrzymowania	DO LUBASZA (8 września – Matki Boskiej Siewnej) „Kiedyś chodziłam, ale nie dzisiaj, to jest kilka kilometrów, na skrót jak żeśmy na pieszo chodzili za dzieciaka, to już długo! O szóstej się wychodziło i wieczorem się wracało. Można było pociągami, rowerami. Nie było samochodów jak dzisiaj. Myśmy szli skrótami. Bo najbliżej, zaś nie ma w pobliżu tutaj takiego.”
6	Lokalne odpusty	„Tak – świętego Michała odpust u nas. Msza w kościele, przyjeżdżają z budami, rozkładają się tu przy kościele, przy Anatolu, jak jest tam rynek, od strony Krosina.”

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1	Dożynki	„Niekóre razy są wojewódzkie, w tym roku były w Boruszynie. A tak co roku w innej wiosce, bo do gminy należy kilka wiosek. (...) Wieniec to musi się zajmować ta co jest wybrana gospodynią – co roku jest to inna osoba. Ona to organizuje, młodzież zbiera i robią, każda wioska ma swój wieniec. Gmina wybiera gospodynię. Do gminy jest robiony wieniec i do kościoła inny. Wieniec jest święcony, księdzu ofiarują, a później nie wiem co się dzieje z wieńcami.”
2	Dni gminy/wsi	„Nie odbywają się.”
3	Lokalne festyny	„Ja teraz nie chodzę nigdzie, bo ja już nie mogę iść.”

4	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	„Spotkania dudziarzy.” [w jedną z niedziel stycznia]
---	---	--